

פחד דוד

עלון שבועי בענייני פרשת שבוע

אשדוד: רח' האדמו"ר מבעלזא 43 טל. 08-8566233 פקס. 08-8521527
ירושלים: רח' בית גן 8 טל. 02-6433605 פקס. 02-6433570

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומושה" ישראל
בנשיאות מנ"ק מורינו ורבינו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א
בן הצדיק המלובן ר' רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלובן ר' רבי חיים פינטו זיע"א

עלון מס' 676

משכיל לדוד

פרשת ראה

שיחה שבועית לפרשת השבוע מאת מו"ר הגה"צ רבינו דוד חנניה פינטו שליט"א

שמר על לחם הפנים שיישאר חם ולא יתייבש ויתעפש, כך אינו שוכח מלתת לכל אחד די פרנסתו ולכל גויה וגויה די מחסורה, וכפי האמונה בזה כן יהיה לו בריאות.

ואף גם היו מראים לעולי הרגלים את צנצנת המן שנשארה בשלימותה לזיכרון עולם, שהקב"ה זן את כל בני ישראל במשך ארבעים שנה במדבר. הרי שכל הדברים הללו מחזירים אמונה בלב בני ישראל בשעה שהיו עולים לרגל לבית המקדש, לבית תפארתנו.

ולא עוד, אלא כידוע, בשעה שבני ישראל היו חוזרים מירושלים, לאחר העליה לרגל, ראו שכל רכושם נשאר שלם, מבלי שייגעו בו ידי גנבים למיניהם, כמו שאומרים חז"ל (ירושלמי פאה פ"ג ה"ז). ואף גם החלב שנשאר בדדי הפרות לא החמיץ כל אותם שבועות שהיהודים היו בירושלים, זאת על אף שלא השאירו מישהו שישמור על רכושם. וודאי הדבר שרק מחשבה זו אותה אני חושב, כיצד השאירו פרות מבלי לחלוב אותן כמה שבועות, מבהילה אותי. אבל וודאי הדבר שכל זה מחמת האמונה החזקה בבורא עולם שהייתה מחזקת אותם במשך כל הזמן שחלף.

ואם נתבונן, נראה כי דווקא בשלושת הרגלים, בפסח שבועות וסוכות, אפשר ביותר לחזק את האמונה בה'. בפסח האמונה מתחזקת, שהרי היום לאחר שנים רבות אין אחד שראה את הניסים של יציאת מצרים, ורק אנחנו מאמינים בה' על ידי מה שכתוב בתורה, וזה עבר במסורת מדור לדור עד דורנו, כל אותם ניסים ונפלאות שעשה ה' לאבותינו במצרים. ולא רק לאבותינו אלא אף אותנו גאל ה', לפי שכל נשמות ישראל היו שם.

אמונה זאת מחזקת גם את האמונה בכל המצוות. כמו כן כיום יש אמונה בגאולה העתידה, כדכתיב (מ"ה ז' ט"ו) "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". ואנו מייחלים ומתפללים תמיד שנוכח לשנה הבאה בירושלים הבנויה.

ועל ידי שהיו עולים לרגל ומתענגים על זיו שכירתו, והיו זוכים לראות את פני האדון ה' בבחינת פנים, בדרגה גבוהה מאד, והיו רואים כהנים עובדי ה' ואחר כך היו חוזרים ששים ושמחים עם כל הטוב, היו מוסיפים ביתר שאת ויתר עוז לעבוד את ה' ולהאמין בו ובתורתו. ועל ידי זה היה להם כוח חזק להילחם כל השנה עם היצר הרע שמנסה להפילם תמיד.

ועוד חשבתי בזה, כי ענין עליה לרגל הוא בבחינת "ודגלו עלי אהבה" (שיר השירים ב' ד'), שכן דרשו על זה (במ"ר ב' ג') ודילוגו עלי אהבה. כלומר, על ידי עליה לרגל מראה האדם את אהבתו לה', ומדלג על ההרים ועל הגבעות כדי להגיע לירושלים, כמו שכתוב (תהילים קכ"ב ב') "עמדות היו רגלינו בשעריך ירושלים".

ועוד, עליה היא בבחינת קרבן עולה, ככתוב (ויקרא א' ב') אדם כי יקריב מכם וגו' אם עולה קרבנו. דהיינו, על ידי עליה זו האדם נהפך לעולה. כי מי שאוהב את ה' וטורח בשבילו, הוא נקרא עולה תמימה. והבן.

עליה לרגל משפיעה לכל ימות השנה

"שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' א-להיך במקום אשר יבחר בהם המצוות ובהם השבועות ובהם הסוכות ולא יראה את פני ה' יריכם". (דברים טז, טז)

משרשי המצוה, שנצטוונו לעלות לרגל לבית המקדש בכל שלושת הרגלים. אבל יש להבין, מהו הטעם באמת במצוה זו שצוינו ה' לעלות שלש פעמים בשנה, בחג הפסח, ובחג השבועות, ובחג הסוכות לירושלים ולבית המקדש.

ונראה לבאר בזה, ועל פי זה תובן הסמיכות של סוף פרשת ראה לתחילת פרשת שופטים, בה אנו קוראים על מינוי שופטים ושופטים בכל שעריך.

הנה, במשך כל השנה נצרך האדם להילחם עם היצר הרע שרוצה לבטל אותו מעבודת ה', ובעיקר מהאמונה בה'. שכן היצר הרע מפתה אותו; מה לך להסתגר בתוך בית המדרש ולהיות מנותק מהנאות עולם הזה. וכדרכו בערמה מפתהו; אכול ושתה כי מחר נמות, ומי אומר שיש בכלל עולם הבא שבגלל זה אתה בודל מכל הנאות עולם הזה. וכי מישהו הגיע בחזרה מהעולם הבא וסיפר שיש שם עולם אחר מכפי שעניינו רואות.

כך מכניס היצר הרע ספיקות ורוצה לערער את האמונה בה' ובתורתו, ואף בענין שכר ועונש. ולא עוד, אלא שהיצר מתחדש על האדם בכל יום בענינים חדשים, ובעיקר מתחזק כנגד האמונה שהיא יסוד כל המצוות, כמו שאמרו חז"ל (מכות כד.); בא חבקוק והעמידן על אחת, שנאמר (חבקוק ב' ד') "וצדיק באמונתו יחיה".

וכך יצר הרע מכשיל את האדם כנגד האמונה. שאם אין אמונה בה' או שאינה שלימה כדבעי, היאך יקיים המצוות. ואף אם יקיים לא תחשב לו למצוה, מאחר שאינו מאמין במי שציוה את המצוה. הרי שבמשך כל ימות השנה קשה לאדם להתגבר נגד היצר, והוא צריך למלחמה חזקה נגדו.

משום כך, ציוה הקב"ה בחכמתו על מצות ראייה בשלש רגלים, שבני ישראל יעלו לירושלים ולבית המקדש שלש פעמים בשנה, כדי שעל ידי זה תתחזק האמונה בבורא עולם. כי על ידי כך יקבלו התעוררות מהכנים משרתי ה', בשעה שרואים אותם בעבודתם את ה', ואת הלווים רואים בשיירם ובזמרים, ואז תגיע ההתעוררות הרצויה.

כמו כן, בשעה שהגיעו לבית המקדש היו מראים לעולי רגלים את לחם הפנים שהיה חם גם לאחר שמונה ימים, כדאיתא בסוף מסכת חגיגה (כו.); מלמד שמגביהין אותו ומראין בו לעולי רגלים לחם הפנים, ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום, סילוקו כסידורו לחם חם ביום הילקחו. דבר זה גם רומז לפרנסת בני ישראל, שכשם שהקב"ה

»»» המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל ישלח הודעה לכתובת: p@hpinto.org.il

פרשת ראה כ"ז אב תשע"ג

ירושלים	תל אביב	באר שבע
19:00	19:15	19:16
20:14	20:16	20:14
20:51	20:54	20:56

הדלקת נרות
מוצאי שבת
רבינו רמב"ם

הילולת דצדיקא

ל - רבי חנוך הניך מואלסעק	כז - רבי יהודה משה פתייה,
א - רבי שמואל די אבילא זיע"א	מח"ס "בית לחם יהודה"
ב - רבי אהרון חסון	כח - רבי אברהם חיים עדס
ג - רבי אליהו מאנסאני, תלמיד אוה"ח הקדוש	כט - רבי שמואל סלנט, רבה של ירושלים

אמרי חכמים

ג'ובס מדאורייתא

ברכת ה' המובטחת לעם ישראל כמובא בראשית פרשתינו "את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה'", ובהמשך "כי ה"א ברכך כאשר דבר לך". הביאה אותנו לתור בספרים הקדושים, ומהם ליקטנו כמה עצות והנהגות המסוגלות להמשיך את הברכה ומקור השפע והפרנסה לאדם.

דומה שמאמר הגמרא במסכת פסחים (דף קיח.) שגור ומוכר לכל יהודי באשר הוא: "אמר רב שיזבי משמיה דרבי אליעזר, קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, דכתיב נותן לחם לכל בשר וסמין ליה לגזור ים סוף לגזרים".

החווה מלובלין זצ"ל קובע על סמך מאמר זה, כי כאשר קשה לו לאדם להשיג את פרנסתו בדרך הרגילה יתנהג כמו בקריעת ים סוף. שם, בקריעת ים סוף, לא היה לבני ישראל מוצא טבעי להינצל. כי מלפנים היה הים, מאחור היו המצרים ולאן שהיו פונים נשקפה להם סכנת טבעי, לא היתה להם אפוא כל ברירה אחרת אלא לבטוח בהש"ת הטוב והמטיב, שישלח להם ישועה למעלה מדרך הטבע. ומכיון שהתמלאו באמונה ובטחון שיוציאם מן המיצר וברוב בטחונם בה' קפצו לים וחיהם ניצלו. הים נקרע והמצרים טבעו בו.

כך בדיוק יתנהג גם האדם שקשה לו להשיג את מזונותיו; אל ישליך יתנו על בשר ודם, אל ישקיע את מוחו בדאגות פרנסה המבלבלות את מנוחתו ומפריעות לו לעסוק בתורה, אלא יבטח בהש"ת שישלח לו את עזרו מקודש ומקורות הפרנסה כבר 'ירדפו אחרי'.

זכות התפילה

בספר "מאור ושמש" (פרשת משפטים) מעורר על תפילה בציבור שכוחה להמשיך שפע פרנסה: "בפרט בשעת התפילה צריך כל אדם לזיז את מוחו מהמחשבות עם הציבור, יהיה מובטח שפרנסתו תהיה מזומנת לו בכל יום ברווחה וברכה תהיה מצויה במעשי ידיו".

ובענין זה יש להוסיף את דבריו של הרה"ק רבי יצחק מסיטשין זצ"ל, (מובא בספר "החכמה מאין") שאמר: "אני מוכן להבטיח פרנסה ברווח לכל אלו שיתפללו מילה במילה".

בספר "רועה נאמן ישראל" מסופר שהרה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זצ"ל, אמר פעם: אנשים מחפשים סגולות לפרנסה, אני אומר שסגולה היותר טובה הוא לכוון פירוש המילות בתפילת שמונה עשרה.

בשם הרה"ק מהר"ש מבעלזא זצ"ל מובא, שהאומר ברכות השחר בלי טלית ותפילין, קשה לפרנסה.

אמירת פרשת הקטורת מעל גבי קלף ובכתב אשורית ידועה אף היא כסגולה לפרנסה, כפי שהביא הגאון רבי חיים פלאגי זצ"ל בספרו "כף החיים" (סימן יז אות יח) בשם ספר "מעיל צדקה"; שיכתוב פרשת הקטורת על הקלף או גויל בכתב אשורית כספר תורה, ויקרא בו, ויעשה לו סגולה. דהקטורת מעשיר ומובטח לו דלא יופסק פרנסתו ותמיד יהיה לו פרנסה טובה וכלכלה

ברוח ולא בצמצום.

על 'שיר של יום' שאומרים ביום ראשון, כתב רבנו ה"בן איש חי": השיר שהיו אומרים על הדוכן ביום אחד בשבת, הוא מזמור לה' הארץ ומלואה, כי זה המזמור מסוגל לפרנסה וכו'. ולכן אומרים אותו בכל יום ראשון שבשבוע, כי האדם בטל ממלאכתו ומן משא ומתן שלו ביום שבת ויצא לפעול ביום ראשון.

האדמו"ר רבי דוד צבי מלעלוב זצ"ל, ראה פעם אדם אחד שחולץ התפילין לפני גמור התפילה. העיר לו הרבי שאין לחלוץ התפילין אלא בסיום כל התפילה, כי בסופה של התפילה היא ירדת השפע, וטוב לפרנסה להיות אז מעוטר בתפילין דרש"י ("ליקוטי דברי דוד").

זכות האשה

החיד"א בספרו פתח עיניים, מציין לדברי הגמרא במסכת בבא מציעא (דף נט.) שזהויר בכבוד אשתו, זוכה לעשירות. וכתב לפרש זאת עפ"י דברי הגמרא במסכת סוטה (דף יג.) 'איש ואשה זכו - שכינה שרויה ביניהם'. והיינו שהשפע מגיע ע"י השכינה, ואין הברכה מצויה אלא בשביל האשה שהיא בחינת 'מלכות', והמלכות היא משפיעה את כל הברכות לאדם.

זכות הסעודה

"מקובל אני מרבתי, ישמרם הא-ל, שכל הזהיר בברכת המזון - מזונותיו מצויין לו בכבוד כל ימיו. (ספר החינוך מצוה ת"ל). ומוסיף המשנ"ב (קפה. א) והמדקדק - יזהר לברך לכתחילה תוך הספר ולא בעל פה. ויש להוסיף כאן את דברי החיד"א בספרו ניצוצי אורות (על הזוה"ק) שסגולה לפרנסה לברך ברכת המזון בקול ובשמחה, ורמוז לדבר מן הפסוק "ברכת ה' היא תעשיר" (משלי י. כב), כלומר ברכת המזון שחיובה מן התורה - היא תעשיר את המברך, אולם בתנאי שלא יוסיף עצב בה.

בספר "אוצרות הברכה" מובא בשם מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, שבילדותו באחת מן הפעמים ששהה בבית מרן החזו"א זצ"ל, נוכח במעשה שהיה; אחד מבני ביתו של החזו"א בירך ברכת המזון ותוך כדי הברכה הביט לעבר דבר מסוים ועשה סימן בידי כרוצה לומר דבר מה. לאחר שסיים הלה את ברכת המזון, אמר לו החזו"א, איני מבין; הלא בתפילת שמונה עשרה מנהג העולם לעצום את עיניהם ולא להביט ח"ו בשום דבר, ועל אחת כמה וכמה שלא לסמן לאחרים וכיוצא בזה, ואילו בברכת המזון אין העולם מקפידין על זה, ודבר תימה הוא. דהרי ברכות תפילת שמונה עשרה הינם מדרבנן, ואילו ברכות ברכת המזון הינן מן התורה, ובודאי יש להחמיר לכל הפחות כפי שהדין לנהוג בתפילת שמונה עשרה!

ועוד מעניני הסעודה; הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זצ"ל, אמר שיש להקפיד לחתוך הלחם בסכין ולא לבצוע ביד, כי חותך חיים לכל חי הוא שם של פרנסה, ולהיפך מעני אשר דרכו בפרוסה ("אמרי פנחס", שער סדר היום, אות קכב). החיד"א כתב סגולה לומר מזמור לדוד ה' רועי וגו' קודם הסעודה, כי יש בו ז"ן תיבות. הרה"ק משינאווא אמר שהכלי של מלח שמוניחים על השולחן לטבול בו, צריך להיות מלא, וזהו סגולה לפרנסה ("דברי יחזקאל החדש").

במה מפטירין

הפטרת השבוע "ענייה סערה לא נחמה". (ישעיה נד)

הקשר לשבת: הפטרה זו היא אחת משבע שבתות של נחמה שמפטירין החל משבת שאחרי תשעה באב, וענינה דברי נחמה לעם ישראל.

תולה ארץ על בלימה נצור לשונך

כמסיח לפי תומו

אסור לספר רכילות 'דרך רמאות', כלומר, שכבר נודע לראובן מה שסיפר עליו שמעון, ורבו על כך, אסור להזכיר את אותו ענין כמסיח לפי תומו וכדי לעורר את המחלוקת, אף שאינו מזכיר את שמו של אותו אדם.

הראיה משפיעה לכל ימות השנה

מאוצרו של מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

מן האוצר

"שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' א-להיך במקום אשר יבחר". (דברים טז. טז)

בני היקר רבי רפאל פינטו שליט"א, אמר רעיון טוב לפשר הסמיכות של העליה לרגל עם הפרשה הסמוכה לה, פרשת שופטים.

שהרי כשהיו בני ישראל עולים לירושלים בשלשת הרגלים, הם היו מרגישים קשר ודבקות בהקב"ה, וכאשר היו חוזרים כל אחד לביתו ולעירו והיו רואים את השופטים הצדיקים שהיו בימיהם, שהיו פניהם מזהירים כזוהר הרקיע, היו האנשים מתעוררים בזיכרון הרגלים והרגישו

כאילו נמצאים עדיין בירושלים עיר הקודש והמקדש. בבחינת דברי הנביא ישעיה (ל' כ') "והיו עיניך רואות את מוריך". ואז ממילא היו מתחזקים באמונה בהקב"ה, כפי שהשיגו אז. ע"כ.

וסימוכין יש לדבר זה בדבריו של הספורנו בפרשת בחוקותי (כ"ו י"ב), שהצדיקים הם דוגמת בית המקדש, מתוך שהשכינה שורה עליהם. והיכן שהצדיקים נמצאים - שם יש את כבוד השכינה.

ואפשר להוסיף בזה עוד רמז, כי הנה המילה 'ראה' (עה"כ) עולה במנין גמטריא 'אור'. והרמז בזה הוא שבזמן שהיו ישראל עם קדושים עולים לרגל, להר המוריה, הם היו משיגים שם אורות עליזים שהיו משפיעים עליהם שפע קדושה ורחמים. ואחר כך, הם עוד היו זוכים שבחזרתם לעירם היו רואים אותם האורות בשופטים ובצדיקים שהיו משפיעים בהם אמונה ודבקות בהש"ת. כך שהשפעת העליה לרגל, וראיית השופטים והצדיקים, השפיעה עליהם לכל ימות השנה.

מן המעיין

זאת שהקב"ה קרוב לשמוע צעקת עניים. לפיכך יש לו לזיחר מזעקתם, וככתוב "והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני".

וגם יתן אל לבו כי הוא גלגל החוזר בעולם, וסוף האדם לבוא לידי מדה זו, ואם הוא לא הוא, יבוא בנו או בן בנו. ואל יעלה בלבו עצה לומר, איך

אחסר ממוני ליתנו לעניים. כי יש לו לדעת שאין הממון שלו אלא

פקדון לעשות בו רצון המפקיד, וזהו רצונו

שיחלק לעניים ממנו. וזהו החלק הטובה שיהיה לו ממנו כדכתיב "והלך לפניך צדקך".

והדבר בדוק ומנוסה כי בשביל הצדקה שנותן לא יחסר לו, אלא אדרבה תוסיף לו עושר וכבוד. והוא דוחה את הגזירות הקשות, וברעב תציל ממות כאשר אירע לצרפית בשביל עוגה קטנה שנתנה לאליהו. ומניעתה תרחיק הקרובים לשכינה ממנה ומן התורה. על כן צריך אדם מאוד ליתנה כראוי.

"ורעה עיניך באחריך האביון ולא תתן לו וקרא עליך אל ה' והיה

בך חטא". (טו. טז)

כך מעורר רבי שמעלקא מניקלשבורג; אם לא די שאין אתה עוזר לעני, אלא אתה אף מביט עליו בעין רעה, ומחפש בו חטאים כאמתלה על קשיחות ליבך, או אז "וקרא עליך אל ה'" - גם בשמים יבדקו את מעשיך ויזכרו את עוונותיך.

חיים בפרשה

ממשנתו של הקדוש רבינו חיים בן עטר זיע"א

"שמור ושמעת". (יב. חכ)

יתבאר על דרך אומרים ז"ל (זוה"ק ח"ג כג), כי מי שהוא בעל עבירות - שערי דעת התורה ננעלים בפניו.

ותמצא כי שערי פתחי ההבנה בדברי התורה, הם הקושיות שיעמדו בפני האדם, והם סוד הקליפות המתהווים מעבירות האדם.

וזה שהעיר הכתוב במאמר זה "שמור ושמעת". פירוש אם אתה רוצה שתעמוד על אמיתת התורה להבין אמריה, שמור המצוות לבל תעבור עליהם, וזוהו ושמעת את כל המצוה.

"ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה". (יא. כז)

מסופר על רבי הירשלי, איש כפר גידול, שהיה נחשב כצדיק נסתר, וגדולי דורו הרבו לכבדו ולהעריצו. פעם ביקרו בביתו רבי אברהם משה מפשיסחה ורבי יצחק מוורקי ואמרו לתהות על קנקנו. הדבר היה בפרשת "ראה", פתחו שני הצדיקים בדברי תורה וביקשו מרבי הירשלי שיגיד אף הוא דבר מה וכך חשבו לבחון אותו.

נענה רבי הירשלי ואמר: מה יכול כפרי כמוני לומר? תורה כפריית... כתוב בפרשה "ראה אנכי". פירוש: יסתכל כל אחד ב'אנכי' שלו, אל יפזל לעברו של הזולת ואל יעמידהו לבחינה...

"ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה". (יא. כז)

כה דרש הרב "משיב דברים" שליט"א, את ראשי התיבות של הכתוב: ראה - ר'אה א'ותנו ה'

אנכי - א'נחנו נ'אמני כ'נסת ישראל

נתן - נ'רות ת'ורתך נ'דליק

לפניכם - ל'השלים פ'דות נ'שמות י'שראל כ'נדרש מ'מנו

היום - ה'יום י'גיע ו'משיח מ'ופיע

ברכה - ב'ראשונה ר'ואים כ'ל ה'צדיקים

וקללה - ו'אחריהם ק'וראים ל'מחזיקי ל'ומדי ה'תורה

"את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה'". (יא. כז)

לפירושו של רש"י: "על מנת אשר תשמעו", ביאר בספר "משנת רבי אליעזר". שהרי משפטי התנאים נלמדו הם מבני גד ובני ראובן, כשהתנה עמם משה רבינו אודות כיבוש הארץ וחלוקתה.

ואחד הדינים שבתנאי בני גד ובני ראובן הוא: "תנאי קודם למעשה". היינו שיש צורך להקדים את התנאי למעשה - אם תנהג כך, אזי שכרך יהא כך וכך. ואם כן כשהזכיר כאן הכתוב קודם את המעשה "הברכה" לפני התנאי "אשר תשמעו". אזי לכאורה התנאי דינו שיהא בטל מפני שהתנאי בא לאחר המעשה...

לפיכך מעיר רש"י בפירושו וכותב: "על מנת אשר תשמעו". "אשר" - משמעותה כמי שאומר "על מנת", וקיימא לן ש"כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי". ובמעכשיו אין צורך להקדים את התנאי למעשה, ואף שהקדים המעשה התנאי קיים.

"כי לא יחדל אביון מקרב הארץ". (טו. יא)

יש לאדם, כותב רבינו יעקב בעל הטורים, ליתן אל לבו שכמו שמבקש בכל שעה מהקדוש ברוך הוא שיזמין לו פרנסתו, וכמו שמבקש מהקב"ה שישמע שועתו, כך צריך שישמע שועת העניים ואף גם

מסילות ישרים

מסילות לערכים ולמידות טובות

במדרש רבה (פקודי: נ"ב) "אמר רבי יוחנן: כיפה של חשבונות (בית מיוחד לחשוב בו חשבונות) היתה מחוץ לירושלים, וכל מי שמבקש לחשוב הולך לשם. למה? שלא יחשוב בירושלים וייצר (שלא יבוא לידי צער אם לא יעלה חשבונו יפה, ובירושלים הרי אסור להצטער), לפי שנקראת: "קרית מלך רב - ממוש כל הארץ".

ומדוע היה כן? בשביל מה היתה צריכה ירושלים להיות שמחה כל כך?

הטעמים זאת הסבא רבי נתן צבי פינקלמסלבודקא: מכיון שירושלים היתה צריכה להיות עיר קדושה לאלוקים. מלאה תורה ויראת שמים. כל פגימה בשמחה ובעונג, היא פגימה גם ביראת השם ובחיי התורה.

כל כך היה נדרש רגש השמחה בירושלים, עד שבשביל אי שביעות רצון בלתי מורגשת של איזה אדם היושב על ספר חשבונותיו והחשבון אינו יוצא לו כהוגן, בנו כיפה מיוחדת מחוץ לעיר. היה נחוץ להוציא מן העיר גם את נדנוד הצער הזה, למען תשאר בעיר אורה של שמחה שלמה, שלא נפגמה במשהו.

הסבא, רבי נתן צבי פינקל עצמו, השתדל להשרות בביתו שלו ובין תלמידיו רוח טובה ואורה של שמחה. ביחוד בתקופת החגים, היתה השמחה מגיעה לשיאה. ניגונים עליזים וריקודים נלהבים לא היו פוסקים מבין כותלי הישיבה בתקופת החגים. המונים היו באים לראות את שמחתה של הישיבה ולהשתתף בה. רבי נתן צבי היה מעודד שמחה זו. גם בשבתות היו בוקעים קולות זמרה מאכסניית התלמידים ומדירתו של רבי נתן צבי.

גם בימות החול במשך כל השנה היה בישיבה מצב רוח של חדוה ושמחה. תופעה זו היתה טבעית, לרגל הריתחא דאורייתא וחכמת התורה משיבת הנפש ומשמחת הלב, שמילאו תמיד את חללה של הישיבה.

ר' נתן צבי ראה בכך גם את דרך התורה האמיתית. יחד עם זאת העריך את הדבר מבחינה חינוכית וראה בכך תנאי להתעוררות הכשרונות, להרחבת הדעת ועזר לבהירות השכלית בהבנת הלימודים ובעבודת המחשבה. כשהיה מבחין בתלמיד עצוב או מדוכא, היה משתדל לשנות את מצב רוחו.

אבל המשכנתא

הבה ניקח את העיר ירושלים ומעלתה, ונשליך ממנה על הבית הפרטי שלנו. האם הבית היהודי של כל יהודי ויהודי אינו צריך להראות כמו העיר ירושלים, היינו להיזהר שלא לפגום באוירת השמחה והשלימות שתמלא את חלל הבית?

כעת נתבונן יותר ונציץ לתוך חלונות הבית, ננסה להבין מהי השמחה ומהם הגורמים המונעים את האדם מלהיות שמח ומאושר.

השמחה מובילה את האדם לצמיחה, היא מקדמת ומובילה לשלמות בעבודת ה'. העצב והדיכאון, לעומת זאת, בולמים את האדם ואינם מניחים לו להתקדם וגורעים מעבודת ה' ומאיכות החיים בכלל.

אם נתבונן נמצא שמילת המפתח המובילה מן השמחה אל העצב והיאוש היא 'אבל'.

'נכון שקיבלתי תעודה מצויינת - אבל עוד לא מצאתי עבודה'.

'יש לי בית מרווח - אבל המשכנתא משבשת את החיים'.

'הילדים בריאים ברוך השם - אבל עכשיו יש לתינוק שפעת'.

מי שאשם במצב הרוח המדוכך הוא ה'אבל'. כמאמר הכתוב "אבל - אשמים אנחנו".

השמחה היא לא נחלתם של יחידי סגולה בלבד. כולם מחפשים ומבקשים את המתכון לשמחה, ואיך בכלל אפשר להיות שמחים כשהחיים אכן קשים ומורכבים?

לחז"ל היתה משנה משנה סדורה לשאלת "איזהו עשיר"?: "השמח בחלקו". כשנחפון את סדר המלים במשפט, אפשר לומר גם: מי שמרגיש עשיר בחלקו - הוא השמח. העושר מורה על כך שלא חסר דבר. כשאדם מרגיש מלא ומסופק - כשהוא רחוק מה'אבל', אז התגובה הטבעית שלו היא שמחה.

ולעניינינו: בית יהודי הנע סביב ציר המצוות ועבודת ד' ברוחניות ובגשמיות ולא סביב הישגים חומריים או סביב מקובלות חברתיות (שהן הן מקור ה'אבלים' למיניהם), ממילא שורה בו שמחה ושלווה נפש.

להביט על היש

למען האמת, דווקא חיים רצופי התמודדויות וקשיים הם המסלול אל השמחה, כפי שמתברר מדבריו של הגר"ש שוואב זצ"ל: אם נתבונן נראה כי שלמות היא מקור השמחה, ואילו החסר הוא הגורם לצער ועצב. חסר של כסף, בריאות, כשרונות, עבודה וכו'. לכאורה נראה שאין לאדם תקווה להיות מאושר, הלא החיים רצופים בחסרונות. אבל האמת היא, שהקב"ה ברא אותנו חסרים כדי שנשלים את עצמנו. לא רק השלמות יוצרת את השמחה אלא ובעיקר, ההתקדמות אל השלמות.

במאמר המוסגר נציין כי במשך מאה השנים האחרונות עסקה הפסיכולוגיה בעיקר בנבירה בעברם ובבעיותיהם של חולי נפש, אך לאורך שנים התברר כי התוצאות לא הצדיקו את ההשקעה הרבה בטיפולים. מטפלים החלו לחפש דרכים אחרות לעזור לאנשים סובלים.

וכך התפתח לו זרם חדש - 'פסיכולוגיה חיובית'. במקום לעסוק באיתור בעיות ופתרון, הפסיכולוגיה החיובית מנסה להדריך את המטופלים כיצד להגיע לתחושה של שביעות רצון לזכות ולגעת ב'אושר'. לנו כיהודים מאמינים יש את תורת הנפש בהשקפה היהודית-תורנית, שבניגוד לתפיסה של אומות העולם, הרואה בשמחה ואושר את מטרת החיים, על היהודי מוטל להשיג שמחה כחלק מעבודת השם.

השמחה היא מידה עמוקה התלויה בהסתכלות שלנו; בבחירה אם לראות את החסר ולהשתוקק למה שאין לנו, או להודות לה', להעריך ולשמח במה שיש לנו (על מרן הגרא"מ שך זצ"ל, מסופר שנשאל על ידי מחנכים בישיבה 'במה יחזקו את הבחורים לקראת ימי הדין, למה יעוררו אותם'. השיב להם מרן זצ"ל במשפט אחד: "שיתפללו 'מודים אנחנו לך' בכוונה"). האם ההתמודדויות יהיו אבן נגף בדרך אל האושר המדומה, או שההתמודדויות ישמשו לנו כהזדמנות ואתגר לעמול ולשמח בעמלנו.